

stria w okresie radziecko-niemieckiego paktu o nieagresji, 2) Emigracyjna prasa austriacka w USA podczas drugiej wojny światowej. W listopadzie 1969 r. otwarto stałą wystawę i muzeum austriackiego ruchu oporu w salach starego ratusza wiedeńskiego. W Salzburgu otwarto izbę pamięci austriackich ofiar faszyzmu. Opublikowano także monografię pt. *Les Austrichiens dans la Résistance belge et française*. Przygotowuje się opracowanie na temat przemysłu zbrojeniowego w byłych hitlerowskich okręgach administracyjnych „Dunaj” i „Kraj Alpejski”.

W USA opublikowano w serii poświęconej udziałowi armii amerykańskiej w drugiej wojnie światowej, tom na temat walk we Włoszech od Salerno do Monte Cassino. Przygotowywało też bibliografię literatury na temat wojny, a w końcu 1969 r. zorganizowano w Nowym Jorku dyskusję na temat działalności rządu w Vichy.

Kilka cennych prac powstaje także w Danii.

Międzynarodowy Komitet Badania Dziejów Drugiej Wojny Światowej znajduje się wprawdzie dopiero u progu swej działalności, może się jednak już poszczycić poważnymi osiągnięciami. Nie ulega wątpliwości, że dzięki międzynarodowej współpracy możliwe jest pełniejsze poznanie tego tragicznego, a zarazem brzemienego w skutki okresu dziejów.

Stanisław Nawrocki

VII POSIEDZENIE KOMISJI WIELOSTRONNEJ WSPÓŁPRACY AKADEMII NAUK KRAJÓW SOCJALISTYCZNYCH

W dniach od 15 do 12 września 1972 r. odbyło się w Bukareszcie (Rumunia) VII posiedzenie Komisji Wielostronnej Współpracy Akademii Nauk Krajów Socjalistycznych do Badań nad Współczesnym Kapitalizmem. W posiedzeniu uczestniczyli przedstawiciele Akademii Nauk Bułgarii, Czechosłowacji, Niemieckiej Republiki Demokratycznej, Polski, Rumunii, Węgier i Związku Radzieckiego. Stronę polską reprezentowali: doc. dr Maciej Perczyński z Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych w Warszawie oraz mgr Jerzy Bartosik z Instytutu Zachodniego.

Zgodnie z pierwszym punktem obrad uczestnicy konferencji wysłuchali referatów dra Mirosława Rumlera z Czechosłowackiej Akademii Nauk oraz prof. dr Tudora Postolake z Rumuńskiej Akademii Nauk, na temat prowadzonych w tych krajach badań nad współczesnym kapitalizmem.

Następnie Komisja przyjęła do wiadomości uchwałę z zebrania przedstawicieli Prezydiów Akademii Nauk Krajów Socjalistycznych z września 1971 r. — w myśl której Sekretariat Komisji Wielostronnej Współpracy zostaje przeniesiony z Czechosłowackiej Akademii Nauk w Pradze do Akademii Nauk Niemieckiej Republiki Demokratycznej w Berlinie. W następstwie tej uchwały, przewodniczącym Komisji Wielostronnej Współpracy Akademii Nauk Krajów Socjalistycznych do Badań nad Współczesnym Kapitalizmem mianowano prof. dra Lutza Maiera, z-cę dyrektora Instytutu Międzynarodowej Polityki i Gospodarki w Berlinie (na miejsce dotychczas pełniącego tę funkcję dra Mirosława Rumlera), natomiast funkcję naczelnego redaktora „Biuletynu Informacyjnego” przejął dr Edward Ullmann (poprzednio sprawował ją dr Svatopluk Tikala).

Komisja przyjęła także do wiadomości zmiany personalne, jakie nastąpiły w ciągu ostatniego roku. Kierownikiem Sekcji do Badań nad Współczesnym Kapitaliz-

mem (w ramach Komitetu do Badań nad Współczesnym Imperializmem przez PAN) został rektor Wyższej Szkoły Nauk Społecznych przy KC PZPR prof. dr Władysław Zastawny, sekretarzem Sekcji — doc. dr Maciej Perczyński z PISM, z-cą sekretarza do spraw współpracy z zagranicą mgr Jerzy Bartosik z IZ. W tej sytuacji sekretariat Polskiej Grupy Współdziałania z Komisją Wielostronną Współpracy Akademii Nauk Krajów Socjalistycznych do Badań nad Współczesnym Kapitalizmem pozostał nadal przy Instytucie Zachodnim.

Wśród spraw, które znalazły się na porządku obrad odnotować należy przede wszystkim działalność międzynarodowych grup roboczych. Szczegółowe sprawozdania z działalności tych grup oraz perspektywy działania referowali: badanie ekonomiki rolnictwa krajów rozwiniętych — prof. dr W. Martynow, ZSRR, badanie kapitalistycznej integracji ekonomicznej mgr J. Bartosik, Polska, badanie monopolizacji w warunkach współczesnego kapitalizmu prof. dr H. Heininger, NRD, krytyka burżuazyjnych teorii ekonomicznych — prof. dr H. Meisner, NRD, prof. dr S. Heretik — Słowacka AN. Komisja oceniła pozytywnie dorobek międzynarodowej grupy roboczej do badania kapitalistycznej integracji ekonomicznej kierowanej przez dra Zdzisława Nowaka. W ramach tej grupy wydano międzynarodową bibliografię, zorganizowano sesję międzynarodową w Moskwie oraz IV Międzynarodową Szkołę dla Ekonomistów. W planach pracy tejże grupy na najbliższy okres znajduje się przygotowanie i wydanie drukiem pracy zbiorowej pt. *Procesy integracyjne w systemie współczesnego kapitalizmu* i drugiego zeszytu bibliografii poświęconej tej problematyce oraz zorganizowanie międzynarodowego sympozjum na temat: *Mechanizmy działania integracji kapitalistycznej*, które odbędzie się w czerwcu 1973 r. w NRD. Zwrócono uwagę na konieczność dalszego pogłębienia kontaktów specjalistów poprzez zawarcie dwustronnych umów między krajami współpracującymi w ramach grupy i doprowadzenie do częstszej wymiany pracowników naukowych.

Odrębny punkt porządku obrad stanowiły letnie szkoły młodych ekonomistów. Realizację III Szkoły w Leningradzie referował dr R. Entow (ZSRR) a IV Szkoły — w Poznaniu-Baranowie — mgr J. Bartosik (Polska). Komisja oceniła pozytywnie jej dorobek naukowy i poprawną organizację. Należy tu wspomnieć, iż w czasopismach naukowych ZSRR i NRD ukazały się obszerne sprawozdania z IV Międzynarodowej Szkoły w Poznaniu (pełny tekst artykułu opublikowanego w „Mirowaja Ekonomika i Miedzunarodnyje Otnoszenija” zeszyc nr 8 z sierpnia 1972, s. 151, cytujemy poniżej). Następna V Letnia Szkoła dla Ekonomistów odbędzie się w maju 1973 r. w Warnie (Bułgaria) i będzie poświęcona tematowi: *Ekonomiczne stosunki między krajami socjalistycznymi i kapitalistycznymi w świetle problemu bezpieczeństwa europejskiego*.

Dużo uwagi podczas obrad poświęcono zagadnieniu wielostronnych sympozjów międzynarodowych. Komisja z uznaniem przyjęła fakt wydania drukiem w języku polskim materiałów z II Międzynarodowego Sympozjum Ekonomicznego w Jabłonie (*Reprodukcja i wzrost ekonomiczny w kapitalizmie*, PWE 1971). Uzgodniono, że następne, III Sympozjum Ekonomiczne, odbędzie się w lutym 1974 r. w Moskwie i poświęcone będzie prognozowaniu rozwoju kapitalizmu. Sympozjum to poprzedzą spotkania dwustronne, w wyniku których ustalone zostaną podstawowe problemy i metody analizy tego rozwoju.

Grupa robocza do spraw krytyki burżuazyjnych teorii ekonomicznych zaplanowała konferencję międzynarodową na temat: *Krytyczna analiza socjalno-ekonomicznych koncepcji i tendencji we współczesnej burżuazyjnej ekonomii politycznej*. Konferencja ta odbędzie się w Polsce. Niebawem rozpoczną działalność dalsze międzynarodowe grupy robocze: do problemów naukowo-technicznego postępu i czyn-

ników wzrostu ekonomicznego, do badania problemów walutowo-finansowych współczesnego kapitalizmu oraz do badania ekonomiki krajów rozwijających się. Zgłoszono szereg postulatów w sprawie utworzenia grupy roboczej do badań socjalno-ekonomicznych i politycznych współczesnego kapitalizmu.

Bardzo obszerny program przedstawiła Komisja Wielostronnej Współpracy Akademii Nauk Krajów Socjalistycznych do Badań nad Współczesnym Kapitalizmem. Dotyczy on nie tylko organizowania narad i konferencji oraz dyskusji międzynarodowych, ale także działalności wydawniczej.

Organizator konferencji — Rumuńska Akademia Nauk Społecznych i Politycznych, a szczególnie prof. dr Tudor Postolake — przygotował posiedzenie bardzo starannie. Następne, VIII, zebranie odbędzie się wiosną 1973 r. w Czechosłowacji.

MIĘDZYNARODOWA SZKOŁA W POZNANIU

Kompleksowy program integracji krajów RWPG zakłada rozszerzenie współpracy w zakresie przygotowania i podwyższenia kwalifikacji kadr naukowych. W tym celu projektuje się „wykorzystanie (...) w drodze porozumienia między krajami — członkami RWPG narodowych instytutów, kursów specjalizacyjnych, seminariów, sympozjów, letnich szkół, kolokwiów i konferencji naukowych”. (Według: *Kompleksowy program dalszego pogłębienia i doskonalenia współpracy i rozwoju socjalistycznej integracji ekonomicznej krajów członkowskich RWPG*. Moskwa 1971, s. 38).

Forma letnich kursów, i młodzieżowych konferencji nie jest nowa. Komisje Wielostronnej Współpracy Akademii Nauk Krajów Socjalistycznych, począwszy od 1968 r. co roku prowadzi w tej formie szkoły, na temat badania współczesnego kapitalizmu, dla młodych ekonomistów (...). Pierwsza szkoła odbyła się w 1968 r. w Czechosłowacji, druga w 1970 r. w Niemieckiej Republice Demokratycznej, trzecia w 1971 r. w Leningradzie.

Dnia 3 czerwca 1972 zakończyła swoje prace IV Międzynarodowa Szkoła Młodych Ekonomistów. Odbyła się ona w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w miejscowości Baranowo, pod Poznaniem. Organizatorem szkoły był Instytut Zachodni Polskiej Akademii Nauk.

Słuchaczami szkoły byli młodzi naukowcy z Bułgarskiej Republiki Ludowej, Węgierskiej Republiki Ludowej, Niemieckiej Republiki Demokratycznej, Socjalistycznej Republiki Rumunii, Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, Związku Radzieckiego, Czechosłowackiej Republiki Socjalistycznej — razem 35 osób. Skład uczestników szkoły został rozszerzony: w odróżnieniu od poprzednich szkół uczestniczyły w niej nie tylko instytuty akademickie, ale i inne naukowo-badawcze instytucje krajów socjalistycznych.

Program dwutygodniowej pracy IV Międzynarodowej Szkoły poświęcony był podstawowym problemom integracji kapitalistycznej. Specjaliści badający procesy integracyjne w gospodarce światowej przedstawili do dyskusji 24 referaty, które, na podstawie ich treści, podzielić można na trzy grupy: pojęcie, istota i charakter kapitalistycznej integracji ekonomicznej; mechanizm działania integracji; kryteria oceny efektywności procesów integracyjnych.

Pozytywną rolę w zbliżeniu punktów widzenia naukowców krajów socjalistycznych odnośnie do integracji kapitalistycznej odegrało międzynarodowe sympozjum, które odbyło się w Moskwie w styczniu 1972 r. Aktualnie integracja ta rozpatrywana jest jako produkt dwóch zjawisk: internacjonalizacji gospodarki kapitalistycznej i rozwoju instytucji państwowo-monopolistycznego regulowania. Określenia inte-

gracji, przedstawione podczas trwania szkoły przez wielu specjalistów z tej dziedziny różnią się, z naszego punktu widzenia, nie tyle co do istoty, ile co do metodologii badania danego zjawiska. W toku dyskusji został wyrażony pogląd, że zbyt szerokie stosowanie terminu „integracja” nie jest wystraszająco uzasadnione, że imperialistyczna integracja, jako stosunkowo nowa kategoria ekonomiczno-polityczna wymaga bardziej precyzyjnego określenia.

Ożywioną dyskusję wywołały referaty na temat *Mechanizm procesów integracyjnych*. Dużę zainteresowanie uczestnicy szkoły wykazali także problemami, związanymi z perspektywicznymi możliwościami współpracy krajów RWPG i EWG, z rozwojem integracji krajów socjalistycznych. W szczególności zwrócono uwagę słuchaczy na to, że w przyszłości integracja socjalistyczna w ramach RWPG zakłada pogłębienie procesów międzynarodowej specjalizacji i kooperacji. W rozwinięciu tej tezy wykazano, że kraje socjalistyczne zainteresowane są nie tylko w regionalnym, ale i ogólnosiwiatowym podziale pracy.

Naukowy program IV Międzynarodowej Szkoły, obok dyskusji nad przedstawionymi referatami zawierał zaznajomienie się z życiem gospodarczym Polski: zwiedzenie rolnych i przemysłowych przedsiębiorstw, spotkania z polskimi ekonomistami, władzami miasta i województwa. Dla uczestników Szkoły zostało zorganizowane spotkanie z pracownikami Państwowej Komisji Planowania, którzy mówili o stanie i perspektywach gospodarczego rozwoju Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, o sposobach rozstrzygnięcia stojących przed nią problemów.

Słuchacze Szkoły mieli także możliwość zapoznania się z kulturalnym życiem Polski.

Po zakończeniu Szkoły uczestnicy jednogłośnie wyrazili przekonanie, że ta forma międzynarodowej współpracy jest bardzo owocna i że należy ją bezwarunkowo, systematycznie rozwijać.

(Przedruk z „Mirowaja Ekonomika i Miedzunarodnyje Otnoszenija”, zeszyt nr 3, z sierpnia 1972, s. 151).

KOLOKWIMUM W SPRAWIE BEZPIECZEŃSTWA EUROPEJSKIEGO

Pracownicy naukowcy Instytutu Zachodniego w Poznaniu i Instytutu Studiów Międzynarodowych (*Institut für Internationale Studien*) Uniwersytetu im. Karola Marksa w Lipsku (NRD) uczestniczyli w dniach od 19 do 21 października 1972 r. w konferencji, dotyczącej problematyki bezpieczeństwa europejskiego. Konferencja ta, zorganizowana przez obydwie instytuty odbyła się w Torgau.

Główne referaty w czasie trzydniowych obrad wygłosili: prof. dr Walter Poeggel, dyrektor Instytutu Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu w Lipsku oraz dr Lech Janicki, p.o. kierownika Zakładu Nauk Prawno-Politycznych z Instytutu Zachodniego w Poznaniu.

Prof. Poeggel omówił w swym referacie problem bezpieczeństwa europejskiego i normalizacji stosunków między państwami o odmiennych ustrojach społecznych, zwłaszcza w odniesieniu do NRD i NRF. Jediną podstawą stosunków między tymi dwoma państwami mogą być uznane powszechnie zasady demokratycznego prawa międzynarodowego, tak jak zostały one wyrażone w Karcie Narodów Zjednoczonych i w zasadniczych deklaracjach ONZ. Analogicznie też dla rozwoju normalnych stosunków między NRD i NRF zasadnicze znaczenie mają uzgodnione ostatnio podstawy stosunków między Związkiem Radzieckim i Francją, między Związkiem Ra-